

Регуляторна політика у банківському секторі

Слушно виділити три виміри у сучасній політиці в означеному секторі:

- євроінтеграційні перспективи, яким ще належить стати планами;
- реформа сектору задля оздоровлення конкуренції;
- реакція на агресивні дії Російської Федерації.

Особливий час – особливі правила

Зважаючи на наочність проблем, найбільше привертає увагу подолання прогалів у регулюванні роботи фінансових установ, надто банків, у надзвичайній ситуації.

Сучасну інфраструктуру годі уявити без щоденних розрахунків, тож викликає багато запитань заборона роботи банків в АР Крим (постанова №260 від 06.05.2014) та будь-яких кореспондентських відносин із суб'єктами, що порушують цю постанову. Найперше, НБУ порушив Конституцію і вийшов за межі своїх повноважень за законом; по-друге, фактично зупинені господарські зв'язки із цілою адміністративною одиницею – як зрадниками, так і залишеннями: державними підприємствами, підрозділами приватного сектору, громадянами України. Винятком є послуги,

що не входять в предмет ст. 47 Закону «Про банки та банківську діяльність». Теоретично законодавець повинен заперечити законність таких дій чи легітимізувати їх, але законопроект про особливості господарювання в АР Крим так само далекий від прийняття, як і наприкінці весни ц.р.

Спізнило та незграбно виявилася і реакція регулятора на захоплення відділень і філій банківських установ. Постанова №435 від 22.07.2014, що доповнює постанову №444 від 2004 р., має на меті вдосконалення стратегічного планування в особливий період управління та нагляду за банками, функціонування СЕП, взаємодії з клієнтами, управління готівкою, базами даних та електронним обладнанням, відновлення обліку. Та насправді НБУ наділив себе надзвичайними повноваженнями в період АТО, але не дав жадного розпорядження щодо особливих правил для клієнтів, які перебувають в АР Крим чи зоні АТО у Донбасі – щодо здійснення платежів, інкасації, лімітів кас, виплати заробітної платні чи добогих тощо.

Нова команда Національного банку послаблює валютні обмеження й розширює валютний коридор обмінного курсу гривні, повертаючи рин-

кові механізми до системи, загвинченої у 2012 – на початку 2014 рр. Як у травні, так і в червні-липні 2014 акти НБУ спрямовані на регулювання ліквідності й рефінансування банків – доповнено постанови №371 від 19.09.2013 та №48 від 6.02.2014, скасовано постанову №91 від 24.02.2014 тощо, запроваджено нові механізми задля зниження попиту на готівкову валюту й відтоку банківських депозитів. Серед змін виокремлює скасування процентних обмежень для випуску облігацій та кредитування у гривні міжнародними фінансовими установами: поки що лише МФК Світового банку та НЕФКО (NEFCO) – важливий інструмент управління ліквідністю (див. постанову №286 від 28.05.2014).

Реформа сектору – повернення довіри

Переходячи від слів до справи (у зловтішному варіанті – «на угоду МВФ»), Національний банк підготував проект реформи із осяжною перспективою до 2020 р., коли буде запроваджено: нормативи капіталу відповідно до третього Базельського стандарту (Basel III), збільшення мінімального нормативного капіталу до 750 млн грн, злиття за допомогою регулятора, система поборювання маніпуляцій, зокрема валютним ринком, зниження валютного тиску на капітал банків. У той кращій час буде досягнуто концентрації ринку: 25 найбільших банків матимуть понад 95% усіх активів системи (77% – на кінець 2013 р.).

Та з самого початку фіксуємо відставання від графіка – зміни до законів про банківську систему (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи» №1586-VII від 04.07.2014) передбачають мінімальний капітал у 500 млн грн та перехідний період аж до 2024 р. Проте НБУ та ФГФО отримали як належний, так і надмірний інструментарій для виведення банків з ринку й формування конкурентної маси проблемного банку, запровадження покарань, зокрема, коли банк чи акціонер перебуває під іноземними (міжнародними) санкціями. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб тепер може набрати кредитів, у т.ч. з державного бюджету, на погашення вимог кредиторів; має право створити фінансову установу для відступлення на її баланс «токсичних» активів, причому на таку установу не поширюватимуться закони про регулювання фінансових послуг (sic!). Крім того, ФГФО може встановити спеціальний збір для погашення своїх зобов'язань.

Олег ЗАГНІТКО,
LL.M., к.ю.н., співголова практики банківського та фінансового права
МЮФ Gide Loyrette Nouel

Доброю новиною для банків від зміни закону (можливо, єдиною) є спрощення збільшення статутного капіталу в кризовий період.

Додамо, що НБУ важливо не знижувати взяті від початку року темпи і кожен тиждень-два запроваджувати зовнішню адміністрацію у новому банку, тоді математично загальна кількість банків може знизитися від 181 у 2013 р. до 100 чи менше вже в 2016–2017. Проте, зважаючи на можливість приходу нових інвесторів та видачу нових ліцензій, НБУ може забракнути ресурсів на проведення реорганізації та ліквідації.

Угода з ЄС: чи будуть вільні розрахунки?

Вільне надання фінансових послуг за підписаною з ЄС Угодою має декларативний характер: якщо Україна досягне прогресу, який буде оцінений двостороннім органом на щорічній основі впродовж 8-річного періоду, українські фінансові установи зможуть отримати національний режим чи режим найбільшого сприяння. У свою чергу, постачальники з ЄС отримують ґрунтовно такі ж умови господарювання, що й на Єдиному ринку. Дорожню карту розраховано на строк від 2 років і складено за 3 напрямками: а) дистанційні послуги, в т.ч. з перетином кордону, б) вільний рух капіталу (ст. 63 Лісабонської угоди 2007 р.) та в) статус фінансових установ та інфраструктура ринків фінансових послуг.

Формат коментаря не передбачає огляд численних змін до законодавства, передбачених Угодою. Рушіями цих реформ будуть виступати не так українські фінансові установи, що розпорошені та не зацікавлені у посиленні конкуренції на українському ринку чи власному розширенні на інші ринки, як українські експортери та банки з іноземним капіталом. Український уряд також має бути зацікавлений у змінах, оскільки вони сприятимуть оновленню та зміцненню економіки, отже, зростанню підтримки реформаторів.

